

Učená společnost České republiky

vás srdečně zve na přednášku

Český vládní bankrot 1615

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc. | Univerzita Pardubice

úterý

19. 3. 2019

16 h

budova AV ČR
Národní 3, Praha 1
místnosti 205, 206

Anotace:

Významným nástrojem ve **vztahu mezi panovnickým dvorem a stavovskou obcí** v Království českém se v průběhu 16. století stal **daňový a měnový systém**. Projednávání těchto záležitostí na zemských sněmech využívali stavové jako nátlakový nástroj vůči panovnickému dvoru. Nejzřetelnější je tato okolnost v případě projednávání konkrétní výše a metodiky výběru daní, které představovaly stále významnější zdroj příjmů panovnické komory.

Stejně důležitou však byla také otázka mincovního regálu, v jehož uplatňování byl panovník v rámci systému stavovské monarchie omezován zemským sněmem. Bez souhlasu stavů nemohl výrobou méně kvalitního oběživa krýt deficit vládního rozpočtu.

Nástup **Matyáše Habsburského** na český trůn (1611) představoval ve vztahu mezi stavy a panovnickým dvorem podstatnou změnu, neboť **těžiště mocenského zápasu** mezi nimi se dočasně přesunulo z oblasti nábožensko-politické (kde protestantští stavové získali v letech 1608-1611 jednoznačně převahu) **do oblasti ekonomické**. Vnější projevy tohoto zápasu byly jiné než v předchozích desetiletích, proto je nutné posuzovat je odlišným způsobem.

Panovnický dvůr se marně pokoušel devalvovat měnový systém a pokrýt tak stále narůstající rozpočtový schodek, který už nebylo možné pokrýt růstem daňové zátěže. Namísto složitých jednání o výšce a výběru daní na sněmovní úrovni zvolil panovnický dvůr jednodušší cestu postupného **navyšování státního dluhu**, který vznikal mimo kontrolu stavovské vlády, ale měl být někdy v budoucnu splacen z daňového výnosu.

Rozpory vyvrcholily **na jednání zemského sněmu roku 1615**, na kterém **stavové schválili návrh na výběr daní na pět let dopředu**. Toto rozhodnutí je ve starší historiografii zcela **mylně interpretováno jako jedna z hlavních politických chyb**, kterých se předáci české stavovské opozice v době před stavovským povstáním údajně dopustili.

Na základě analýzy konkrétních dat autor vzniklou situaci interpretuje zcela novým způsobem. Souhlas stavovské opozice s dlouhodobým výběrem daní byl **dobře promyšleným rozhodnutím**, kterým stavové vůbec nevycházeli vstříc panovníkovým požadavkům. Naopak; usnesení zemského sněmu z roku 1615 zablokovalo další růst zadlužení země a vytvořilo nový nástroj stavovské fiskální politiky, předjímací možný budoucí mocenský zápas o vládu v zemi.